DEN INTERNATIONALE ØKONOMISKE SITUATION

De sidste måneder har ikke bragt større begivenheder på det økonomiske område, som er af almindelig interesse for den internationale udvikling. Råvarepriserne ligger ret fast efter nogle forholdsvis beskedne udsving umiddelbart efter, at rygterne om international afspænding begyndte at gøre sig gældende i foråret. De fleste landes interne prisniveauer bevæger sig stadig svagt nedad. Produktions- og beskæftigelsesudviklingen i de enkelte lande følger stort set den let opadgående trend, som har gjort sig gældende i det sidste årstid, ligesom også udenrigshandel og betalingsbalancestilling svarer til de mønstre, som har været fremherskende hidtil. I spørgsmålet om tilvejebringelse af konvertibilitet for det engelske pund og evt. andre valutaer er heller ikke sket noget nyt. Derimod er EPU blevet forlænget for endnu et år uden større principielle ændringer. I denne oversigt vil der derfor ikke blive lagt vægt på fremhævelse af generelle udviklingstendenser, men på en lidt mere detailleret gennemgang af situationen i nogle enkelte større lande.

U. S. A.

Nationalproduktets udvikling.

Den økonomiske aktivitet i U.S.A. viste pånyt *fremgang* fra 1. til 2. kvartal, tilmed i et tempo, der var noget stærkere end i de foregående 4–5 kvartaler i gennemsnit. Da prisniveauet har været praktisk talt konstant, må fremgangen, der andrager ca. 2 %, i hovedsagen være udtryk for en reel stigning i den samlede produktion. Eftersom industriproduktionen kun er steget ubetydeligt fra 1. til 2. kvartal, medens byggeri og anlægsvirksomhed er gået en smule tilbage, må fremgangen falde på sådanne områder som tjenesteydelser, håndværk, landbrugsproduktion m. v.

Af omstående tabel fremgår det iøvrigt, at nationalproduktets stigning, hvad *anvendelsen* angår, fordeler sig nogenlunde ligeligt mellem de forskellige hovedområder: privat forbrug, privat investering og offentlige udgifter.

Forbrugets udvikling harmonerer godt med den fortsatte vækst i de personlige *disponible indkomster,* der fra 1. til 2. kvartal er steget med ca. 3 milld. $ (årsrate). Pr. indbygger er der tale om en forhøjelse fra 1547 til 1559 $ (årsrate). Alene fra 2. kvartal 1952 er der foregået en stigning i reel disponibel indkomst pro persona på 5 %. Opsparingens andel af den disponible indkomst

lå i 2. kvartal ligesom i de sidste par år på ca. 8 %. Om de personlige indkomster er der iøvrigt grund til at bemærke, at der i løbet af perioden siden 1951 er sket en gradvis ændring i *fordelingen* til gunst for lønmodtagerne og til skade for landbrugerne. Medens de samlede personlige indkomster er gået op med 12 % fra 1951 til 2. kvartal i år, er lønmodtagernes steget med 15 %, og landbrugernes er direkte faldet, nemlig med 9 %. De øvrige indkomstgruppers indtægter (overskud af erhvervsvirksomhed, dividender, renter, overførselsindkomst) er steget lidt mindre end gennemsnittet. Herved er lønmodtagernes andel af de personlige indkomster steget fra 67 til 69 %, medens landbrugets andel er reduceret fra 6 til 5 %.

U.S.A.s nationalprodukt.

(milld. $ – sæsonudjævnede tal – omregnet til årsrate).

	1950	1951	1952				1953	
			1. kvt.	2. kvt.	3. kvt.	4. kvt.	1. kvt.	2. kvt.
Bruttonationalprodukt i alt	284	329	340	343	343	359	361	368
Privat forbrug af:								
– varige goder	29	27	25	26	24	27	30	30
– ikke-varige goder	103	114	118	118	119	122	122	122
– tjenesteydelser	62	67	70	71	72	73	74	76
I alt	194	208	213	215	215	222	226	228
Privat investering i:								
– byggeri og anlæg	23	23	24	23	23	24	25	26
– maskiner, inventar m. v.	22	25	26	26	25	25	27	28
– lagre	5	10	–	–	4	8	2	4
I alt	50	58	50	49	52	57	54	58
Off. udgifter til:								
– civile formål	24	26	28	28	28	30	31	31
– militære formål	18	37	47	50	50	51	52	53
I alt	42	63	75	78	78	81	83	84
Udenlandsk nettoinvestering	÷2	–	2	1	÷2	÷1	÷2	÷2
Personlige indkomster:								
– løn	146	171	178	179	183	190	193	197
– overskud af landbrug	13	16	15	15	15	15	15	14
– overskud af anden virksomhed	32	35	36	37	37	38	38	38
– renter og dividender	20	20	21	21	21	21	21	22
– overførsler	15	12	12	13	13	13	14	14
I alt	226	254	262	265	269	277	281	285
÷ direkte skatter	21	29	33	34	34	34	35	36
Disponible indkomster	205	225	229	231	235	243	246	249
÷ privat forbrug	194	208	213	215	215	222	226	228
Opsparing	11	17	16	16	20	21	20	21
Opsparing i pct. af disp. indk. ...	5.5	7.6	7.1	6.9	8.4	8.5	7.9	8.2

Som man ser af tabellen, er forbruget af varige goder vokset stærkt fra 1952 til 1953. Særlig udpræget har stigningen været i indkøb af automobiler, af hvilke der i årets første halvdel er solgt 3 mill. eller ca. 33 % flere end i den tilsvarende periode i fjor. Salget af andre varige goder har kun ligget en ubetydelighed over sidste års niveau, og da der samtidig har været større produktion, er der sket en forholdsvis kraftig stigning i lagrene både hos producenter og handlende, hvilket igen har haft til følge, at produktionen i den sidste tid pånyer er blevet reduceret, bl. a. for så vidt angår radio- og fjernsynsapparater samt vaskemaskiner. Derimod er der opgang at spore i produktionen af sådanne artikler som fryseskabe og luftkonditionerings-anlæg. Forbruget af ikke-varige goder har fortsat ligget fast med stigende tendens. Det samme gælder tjenesteydelser.

Også investering i fast realkapital har holdt sig på et højt niveau og har bevæget sig i opadgående retning. Dette gælder både *boligbyggeriet* og *erhvervslivets investeringer i bygninger, maskiner og inventar*. Planerne for 3. kvartal går for det sidstnævnte områdes vedkommende ud på en yderligere, omend begrænset forøgelse. Foretagne rundspørger blandt erhvervslivets førende virksomheder synes at vise, at afslutning af en eventuel våbenstilstand i Korea ikke i væsentlig udstrækning vil revidere disse planer i nedadgående retning.

Industriproduktionen.

Produktionen inden for industrien har, skønt den stadig ligger på et højt niveau, i de sidste 3 måneder været lavere, end da toppunktet nåedes i marts, jvf. nedenstående oversigt.

Som det vil ses, har den opadgående bevægelse siden Koreakrigen været langt kraftigere for varige end for ikke-varige goder. Den sidste tids nedgang rammer kun den første gruppe. Medens produktionen af ikke-varige goder har varieret temmelig hyppigt – omend kun med ret beskedne udsving – i perioden siden juni 1950, er det første gang i de sidste to år, at produktionen af varige

Index for industriproduktion.
(1935–39 = 100, sæsonudjævnede tal).

	Samlet ind. prod. (incl. minedrift)	Industriprod. (excl. minedrift) varige goder	Industriprod. (excl. minedrift) ikke-varige goder	Minedrift
Juni 1950	199	237	184	151
April 1952	216	277	183	166
Juli „	193	230	179	142
Sept. „	228	290	194	175
Dec. „	235	313	194	168
Marts 1953	243	328	201	162
April „	241	326	198	164
Maj[1] „	241	320	201	167
Juni[1] „	241	319	201	168

[1] Foreløbigt tal.

Amerikanske konjunkturtal.

		Priser			Industri-produktion[1]	Bygge- og anlægsvirksomhed[2]		Arbejdsmarked			Detail-omsætning[3]	Udenrigs-handel[6]		Aktiekurser[7]	Personlige indkomster[8]	Bruttonational-produkt[9]
		Engros-priser		Leveomkost-ninger		Ialt	Bolig-byggeri	Beskæftigede[3]	Arbejds-løshed	Arbejds-løn[4]		Import	Eksport			
		Samlet indeks[5]	Landbr.-produkt.													
		1947-49 = 100 *	1947-49 = 100 *	1947-49 = 100 *	1935-39 = 100 *	1947-49 = 100 *	1947-49 = 100 *	Mill. *	Mill. *	Cents *	Mld. $ *	Mill. $ *	Mill. $ *	1935-39 = 100 *	Mld. $ *	Mld $ *
	1938	—	—	60	89	35	27	30.3[9]	8.1[9]	63	3.5	163	258	88	68	85
	1945	—	—	77	203	36	16		1.0	102	6.5	347	817	122	172	215
	1946	79	83	83	170	82	87		2.3	109	8.5	412	812	140	178	211
	1947	96	100	95	187	84	86		2.1	124	10.0	480	1278	123	191	233
	1948	104	107	103	192	102	98	44.4	2.1	135	10.9	594	1054	124	210	259
	1949	99	93	102	176	113	116	43.3	3.4	140	10.9	552	1003	121	206	258
	1950	103	98	103	200	159	185	44.7	3.1	147	12.0	738	856	146	226	284
	1951	115	113	111	220	171	170	47.2	1.9	159	13.2	914	1253	177	254	329
	1952	112	107	114	219	183	181	48.0	1.7	167	13.7	893	1264	188	268	346
Juni	1950	100	95	102	199			44.5	3.4	145	12.1	687	877		221	278
Jan.	1952	113	110	113	221	161	142	47.0	2.1	164	13.2	922	1254	187	263	—
Febr.	—	113	108	112	222	156	163	47.0	2.1	164	13.4	893	1344	183	264	—
Marts	—	112	108	112	221	164	174	47.1	1.8	166	13.0	964	1447	185	262	340
April	—	112	109	113	216	171	189	47.4	1.6	165	13.3	932	1352	184	263	—
Maj	—	112	108	113	211	168	186	47.4	1.6	166	13.8	834	1474	184	265	—
Juni	—	111	107	113	204	172	193	47.4	1.8	166	14.0	861	1167	188	267	343
Juli	—	112	110	114	193	177	196	47.1	1.9	165	13.6	839	1027	192	264	—
Aug.	—	112	110	114	215	207	193	48.2	1.6	167	13.3	817	1086	191	270	—
Sept.	—	112	106	114	228	207	191	48.9	1.4	169	13.6	876	1227	188	274	343
Okt.	—	111	105	114	230	210	185	49.1	1.3	171	14.2	918	1215	183	276	—
Nov.	—	111	104	114	234	196	178	49.3	1.4	172	14.0	804	1189	190	276	—
Dec.	—	110	99	114	235	205	183	50.1	1.4	173	14.4	1052	1383	197	280	359
Jan.	1953	110	100	114	236	190	173	48.4	1.9	174	14.1	922	1287	198	281	—
Febr.	—	110	98	113	240	173	182	48.4	1.8	174	14.5	856	1196	196	281	—
Marts	—	110	100	114	243	177	176	48.6	1.7	175	14.4	1004	1388	198	283	361
April	—	109	98	114	241	180	181	48.8	1.6	175	14.4	1012	1392	190		—
Maj	—	110	98	114	241			48.9	1.3	175	14.4	920	1430	190	285	—
Juni	—	110	96		241				1.6					183		368

Kilde: „Survey of Current Business", udg. af U.S. Department of Commerce.

* Tallene for 1938 og 1945–52 er gennemsnit for 12 måneder.

[1] Sæsonudjævnet. [2] Værdien af byggekontrakter efter F. W. Dodge Corp.; sæsonudjævnet. [3] Antal beskæftigede („employees") uden for landbruget ifl. Dept. of Labor. Af det samlede antal beskæftigede i maj 1953, 48.9 millioner, faldt 17.0 mill. på industrien, 0.8 på minedrift, 2.5 på bygge- og anlægsvirksomhed, 4.3 på transport og off. forsyningsvirksomheder, 10.3 på handel, 2.0 på pengeinstitutter, 5.4 på tjenesteydelser, og 6.6 var off. ansatte. [4] Gennemsnitlig timefortjeneste i fabriksindustrien. [5] Udjævnet for sæsonsvingninger. Beregningsgrundlaget er noget udvidet fra 1951. [6] Generalhandel; omfatter også hjælp til udlandet („foreign aid and relief"). [7] Standard and Poor's Corp. omfatter 480 industri-, jernbane- og „public utility" selskaber. [8] Udjævnet for sæsonsvingninger og omregnet til helårsbasis. [9] 1939.

goder udviser nedgang, når man ser bort fra strejkeperioden i stålindustrien i foråret og sommeren 1952. I indeværende år kan der næppe ventes større strejker, idet stålarbejderne har sluttet en ny overenskomst med den største stålproducent, United States Steel Corporation, som formentlig vil danne mønster for en række lignende overenskomster, såvel inden for den øvrige stålindustri, som i andre brancher.

Beskæftigelse og lønninger.

Den samlede *beskæftigelse* har i den forløbne del af året vist sædvanlig sæsonmæssig stigning. Antallet af beskæftigede arbejdere og funktionærer uden for landbruget lå i maj 1.5 mill. højere end på samme tid i fjor, 48.9 mod 47.4 mill.), medens beskæftigelsen i landbruget var gået tilbage med 0.6 mill. *Arbejdsløsheden* udgjorde i juni 1.6 mill. mand svarende til 2.4 % af den samlede civile arbejderstyrke (mod 2.8 % i juni 1952).

Den gennemsnitlige *timeløn* har fortsat været langsomt stigende; i maj androg den 1.75 $ i industrien og 2.43 $ i byggeriet. Dette er henholdsvis 10 og 17 cents mere end i maj 1952. Som følge af leveomkostningernes næsten fuldstændige stabilitet i det mellemliggende tidsrum, er disse tal udtryk for en reallønforbedring på 5–6 %. Ved den lige nævnte overenskomst inden for stålindustrien opnåede arbejderne en lønforhøjelse på 8½ cents i timen; i forhold til stålarbejdernes nuværende timeløn på omkring 2.10 $ repræsenterer dette beløb en stigning på ca. 4 %. Gennemføres lignende lønforhøjelser for andre arbejdergrupper, og sker der intet med beskæftigelsen, vil den samlede lønsum stige med 7–8 mill. $ pr. år. Dette vil betyde en ikke uvæsentlig stimulans for forbrugernes købekraft og dermed for den økonomiske aktivitet som helhed.

Priserne.

Som allerede berørt har *leveomkostningerne* på det seneste ligget meget stabilt. I perioden fra maj 1952 har de bevæget sig inden for et interval på mindre end 1 %. Dette skyldes dog, at nedgang i fødevarepriserne på ca. 4 % er blevet opvejet af stigninger på et par procent på andre områder, specielt husleje, transport og lægehjælp m. v. *Engrospriserne* viser samme mønster; praktisk talt konstant totalniveau, men nogen nedgang for landbrugspriserne og svag stigning på andre områder.

Motiveret med de omtalte lønforhøjelser har stålindustrien sat sine priser op med fra 3 til 10 $ pr. ton, for enkelte specielle produkter endog med 40 $ pr. ton. Man frygter åbenbart ikke fra stålindustriens side nogen nævneværdig svækkelse af afsætningsmulighederne. Dette vil formentlig kunne mærkes på engrospriserne. Derimod er det mere tvivlsomt, om forbrugerpriserne vil blive påvirket, idet der synes at herske nogen ængstelse blandt producenterne af disse varer for, at prisforhøjelser skal føre til en forholdsvis kraftig nedgang i salget.

Betalingsbalancen.

I 1. kvartal 1953 holdt både U.S.A.s import og eksport af varer og tjenesteydelser sig omtrent på samme niveau som i 4. kvartal 1953, henholdsvis ca. 4 og ca. 5.3 milld. $, hvilket giver et overskud på 1.3 milld. $. Da U.S.A.s ensidige ydelser til udlandet i form af militære og økonomiske gave- og låneydelser imidlertid steg fra 1.5 til 1.8 milld. $, bliver der et samlet underskud på 0.5 milld. $. Når hertil lægges en kapitaleksport fra U.S.A. på godt 200 mill. $, kommer man til, at den øvrige verden har kunnet forøge sin guld- og dollarbeholdning med 750 mill. $ i løbet af 1. kvartal. Heraf faldt ca. 320 mill. $ på England og ca. 150 mill. $ på det øvrige Vesteuropa.

Finans- og pengepolitikken.

Spørgsmålet om unionsbudgettet for finansåret 1954, der begyndte d. 1. juli, er endnu uafgjort. Det er ikke lykkedes den republikanske administration at få underskuddet på budgettet ud af verden. Selv om man får kongressen til at gå med til at forlænge de gældende ekstraordinære skattelove, regnes der dog med et underskud på 5.6 milld. $. Det løbende kassemæssige underskud – forskellen mellem, hvad der faktisk bliver indbetalt og udbetalt i årets løb, modsat hvad der regnskabsmæssigt henføres til dette år – vil dog blive væsentligt mindre, nemlig 2.8 milld. $. Imidlertid falder erfaringsmæssigt en forholdsmæssigt større del af de faktiske udbetalinger i finansårets første halvdel (= kalenderårets anden halvdel), medens det er omvendt med indbetalingerne. Der regnes derfor med et underskud i 2. halvår af 1953 på op imod 9 milld. $, som må finansieres ved lån med kortere eller længere løbetid. Da penge- og kapitalmarkedet gennem længere tid har været stramt og rentesatserne stigende, ville emission af sådanne lån kunne medføre betydelige finansieringsvanskeligheder for store del af erhvervslivet, og man kunne muligvis risikere at komme ud i en deflation, eftersom de aktivitetsfremmende kræfter synes at være noget afsvækkede (jvf. bl. a. foran om industriproduktionens stilstand).

Federal systemet (U.S.A.s centralbankorgan) har derfor også i den sidste tid slækket noget på den stramme pengepolitik, det hidtil har ført, dels ved at opkøbe regeringens skatkammerbeviser og andre værdipapirer i markedet, hvorved bankernes kassebeholdninger er blevet styrket, dels og navnlig ved d. 24. juni at nedsætte kassereservekravene for bankerne i de større byer fra 24 % til 22 % af publikums anfordringstilgodehavender (og tilsvarende i de øvrige områder). Herved er der frigjort reserver på mellem 1.1 og 1.2 milld. $, og bankerne regnes at være i stand til at udvide deres kreditgivning med 5–6 milld. $, således at unionens umiddelbare lånebehov skulle kunne dækkes. Et andet formål med lempelsen har muligvis været at sætte bankerne i stand til at finansiere omsætningen af høsten i de kommende måneder. Men det er måske tvivlsomt, om der bliver ret meget tilovers hertil, når først det offentlige har lånt, hvad det har brug for.

ENGLAND

Betalingsbalance og udenrigshandel.

Den bedring af sterlingområdets internationale likviditet, der tog sin begyndelse i sommeren 1952, og som i første række viser sig i udviklingen i de centrale *beholdninger af guld og dollars,* er fortsat også i 2. kvartal af indeværende år, omend tempoet har været noget aftagende (jvf. nedenstående oversigt). Imidlertid må det tages i betragtning, at det ydre sterlingområdes dollarindtægter netop i disse måneder ligger på et sæsonmæssigt lavpunkt. Når uldsalgene i Australien og New Zealand begynder i august-september kan der ventes en ny fremgang i dollarindtjeningen. Hertil kommer, at der i juni blev overført 22 mill. $ til U.S.A. som betaling for generhvervelse af engelske firmaers aktier, der hidtil har været på amerikanske hænder. Hvis der ikke sker væsentlige forskydninger i de underliggende økonomiske forhold, kan man derfor forvente fortsat stigning i sterlingområdets reserver i løbet af efteråret.

Sterlingområdets guld- og dollarbeholdninger.
(Mill. $).

	Guldud- og indbetaling til og fra E.P.U.	Guldud- og indbetaling andre betalinger	Amerikansk økonomisk eller militær hjælp	Ændring i beholdningen	Beholdning ved periodens slutning
Juni 1951	–	–	–	–	3867[2]
2. halvår 1951	÷200	÷1378	+ 46	÷1532	2335
1. kvt. 1952	÷219	÷ 417	+ 1	÷ 635	1700
2. „ „	÷143	÷ 73	+201	÷ 15	1685
3. „ „	÷127	÷ 6	+133	–	1685
4. „ „	+213	÷ 145[3]	+ 93	+ 161	1846
1. „ 1953	+ 95	+ 119	+106	+ 320	2166
April „	+ 11	+ 76	+ 20	+ 107	2273
Maj „	+ 21	+ 14	+ 13	+ 48	2321
Juni „	+ 10	+ 8	+ 28	+ 46	2367

[1] Betalinger til og fra E.P.U. afhænger af den foregående måneds regnskabsmæssige under- eller overskud. [2] Højeste niveau siden 1945. [3] Heri medregnet 181 mill. $ i renter og afdrag på amerikanske og canadiske lån.

Som det fremgår af oversigten, har amerikansk hjælp i det sidste halve år bidraget med omtrent en trediedel af reservernes forbedring, tilbagebetaling af guld fra EPU, efterhånden som Englands stilling her er forbedret, med noget mindre, og overskud på transaktioner med den øvrige verden, herunder U.S.A., med noget mere. I 1. kvartal var sterlingområdets overskud over for selve U.S.A. på varer og tjenesteydelser 52 mill. $ (iflg. amerikansk statistik). Den resterende del af de 119 mill. $ må altså være indtjent i andre dele af verden.

Englands egen *handelsbalance* har i de senere måneder påny vist et noget voksende underskud, omend det langt fra er kommet op på de højder, der prægede situationen sidst i 1951 og først i 1952. Det voksende underskud skyldes især højere importværdi, medens eksporten har holdt sig nogenlunde

uændret. En nærmere undersøgelse af årsagerne til importens vækst viser, at denne udelukkende beror på, at mængden er gået i vejret, medens de gennemsnitlige importpriser tværtimod er faldet. På eksportsiden er der tale om en svag stigning i mængde og et lille prisfald (jvf. iøvrigt nedenstående tabel).

Englands udenrigshandel.

	Import			Eksport			Merimport	Bytteforhold
	Værdi[1] (mill. £)	Mængdeindeks	Enhedsværdi (1950=100)	Værdi[1] (mill. £)	Mængdeindeks	Enhedsværdi (1950=100)	Værdi[1] (mill. £)	(6):(3) (1950=100)
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1951	325	113	133	226	101	118	99	89
1952 1. kvt.	328	112	136	260	106	124	68	91
„ 2. „	306	106	133	222	93	125	84	94
„ 3. „	263	94	129	204	86	124	59	96
„ 4. „	264	100	122	223	95	122	41	100
1953 1. „	273	106	118	219	94	121	54	103
april	293	114[2]	117	224	97	120	69	103
maj	296	117[2]	114	219	94[2]	120	77	105
juni	292	–	–	212	–	–	80	–

[1] Månedsgennemsnit. [2] Foreløbige tal.

Ser man på de enkelte varegrupper på importsiden, finder man, at stigningen i forhold til efteråret 1952 navnlig ligger på nærings- og nydelsesmidler samt råvarer. Sandsynligheden taler for, at der er blevet tæret på lagrene af disse varer i efteråret, men at den stigende økonomiske aktivitet nu har nødvendiggjort en fornyet forøgelse af importen. Lempelse af importrestriktionerne over for OEEC-landene (hvorved liberaliseringsprocenten er bragt op på 58 – mod 75 % i henhold til OEEC's principielle standard) har formentlig også bidraget til at forøge importmængden.

Produktion og beskæftigelse.

I 1. kvartal 1953 nåede *industriproduktionen* op på samme højde som i den tilsvarende periode i 1952 (og en smule over 1. kvartal 1951) efter i de foregående 3 kvartaler at have ligget henholdsvis 7 %, 8 % og 1 % under niveauet året før. I april-maj steg produktionen til 4–5 % mere end i samme periode 1952. Det var imidlertid netop på dette tidspunkt i 1952, at produktionstilbagegangen indtrådte, og da faldet androg 6 % i forhold til april-maj 1951, har stigningen i år ikke været tilstrækkelig til at bringe produktionen helt op på 1951-niveauet; der mangler stadig nogle få procent. Iøvrigt fremgår udviklingen af følgende oversigt.

Det er i første række produktionen af gas, elektricitet og vand, der har bidraget til den senere tids gunstige produktionsudvikling, medens dele af den egentlige fabriksindustri, fx. metal- og maskinindustrien, stadig ikke har genvundet det tabte terræn.

Ændring i Englands industriproduktion.
(Procentvis stigning (+) el. fald (÷) i forhold til tilsvarende periode året før).

	1951	1952	1953
1. kvt.	+3	+2	0
2. „	+6	÷7	+4–5[1]
3. „	+5	÷8	
4. „	0	÷1	

[1] April–maj 1953 i forhold til april–maj 1952.

Kulproduktionen, der i januar lå betydeligt over sidste års niveau, har i de følgende måneder gennemgående været lavere, og pr. 1. juli var der produceret 114.9 mill. tons mod 115.1 mill. i 1. halvår 1952, dette på trods af, at antallet af beskæftigede i kulminerne ligger et par procent højere end i fjor. Årsagen er dels større udeblivelsesprocent (incl. ordinære fridage, som arbejderne faktisk har benyttet i stigende grad), dels noget lavere produktion pr. mand og skift (muligvis på grund af, at de nytilkomne arbejdere er mindre effektive). Da både hjemmeforbrug og eksport på den anden side har ligget en del højere end i fjor – ca. 116.1 mill. tons mod 112.9, er lagrene i 1953 gået lidt tilbage i årets første halvdel, medens der i 1952 skete en fremgang. Lagrene andrager nu ca. 15 mill. tons mod 16.5 mill. sidste år ved samme tid.

Boligbyggeriet foregår stadig i stærkt og stigende tempo, idet både færdiggjort, igangværende og påbegyndt antal lejligheder, som omstående oversigt viser, overstiger alle tidligere højdepunkter ganske betydeligt. Til gengæld har *fabriksbyggeriet* endnu ikke rigtigt overvundet den nedgang, der satte ind som følge af konjunkturomslaget i 1951. Værdien af det færdiggjorte byggeri på dette område ligger væsentligt lavere end i de foregående år, ligesom også det igangværende byggeri er mindre. Der synes imidlertid pånyt at være en stærk fremgang forestående, idet værdien af godkendte byggeprojekter steg kraftigt i jan. kvartal.

Den jævnt stigende værdi af det samlede byggeri kan ikke tages som udtryk for, at boligbyggeriets vækst har mere end opvejet nedgangen i erhvervsbyggeri, men snarere for betydningen af de stigende byggeomkostninger. Herpå tyder også beskæftigelsesudviklingen.

Den *samlede beskæftigelse* udvikler sig fortsat gunstigt. Antallet af ledige var midt i juni nede på 298.000 mod 440.000 sidste år ved samme tid, men kun 191.000 for to år siden. Der er således stadig 100.000 flere arbejdsløse end på dette tidspunkt, der imidlertid også betegnede et minimum for ledigheden i efterkrigsårene.

Priser og lønninger.

Såvel engrospriser som leveomkostninger har som helhed ligget ret fast i det sidste årstid. De første har svinget lidt op og ned inden for et interval af ca. 3 %, medens *leveomkostningsindeks* (juni 1947 = 100) i gradvist aftagende tempo er steget fra 138 i juni 1952 til 141 i juni i år. Indeks for de gennemsnitlige

Engelske konjunkturtal.

	Priser		Industriproduktion	Boligbyggeri[1]		Arbejdsmarked				Privat forbrug[4]	Udenrigshandel[5]		Guld- og dollarbeholdning[6]
						Beskæftigelse[2]		Arbejdsløshed	Arbejdsløn[3]				
	Engrospriser	Leveomkostninger		Antal boliger under opførelse	Antal boliger fuldført	Samlet antal beskæftigede	Fabriksindustrien				Import[6]	Eksport[6]	
	1938 = 100 *	Jun. 1947 = 100 *	1948 = 100 *	1000 †	*	Mill †	Mill. †	1000 †	Jun. 1947 = 100 *	Mill. £ 1948 priser	Mill. £ *	Mill. £ *	Mill. $ †
1938	100	—	—	—	30.0	17.9	6.8	1700	—	—	77	44	3449
1945	167	—	—	26	0.2	16.3	6.8	103	—	—	92	38	—
1946	173	—	87	204	4.1	17.3	6.6	359	—	—	108	80	2697
1947	189	—	92	256	11.6	18.6	7.1	256	—	—	149	100	2080
1948	216	108	100	191	19.0	19.1	7.3	282	106	8.387	173	137	1856
1949	227	111	106	195	16.5	21.8	8.3	243	109	8.523	189	154	1688
1950	259	114	114	201	16.5	22.1	8.5	272	111	8.688	217	188	3300
1951	315	125	117	226	16.2	22.3	8.7	186	120	8.675	325	226	2335
1952	323	136	114	280	20.0	22.2	8.6	394	130	8.581	290	227	1846
Jan. 1952	330	132	118	—	15.8	22.2	8.8	379	127		357	267	2037
Febr. —	325	133	120	—	16.7	22.2	8.8	394	128	2.013	297	246	1771
Marts —	328	133	123	232	21.6	22.1	8.7	433	128		333	268	1700
April —	325	135	110	—	17.6	22.1	8.7	468	128		326	231	1662
Maj —	323	135	117	—	19.6	22.1	8.6	467	129	2.085	320	238	1678
Juni —	323	138	112	252	20.2	22.1	8.6	440	129		276	196	1685
Juli —	323	138	102	—	20.2	22.2	8.6	394	129		290	223	1716
Aug. —	320	137	98	—	18.0	22.2	8.6	404	130	2.191	263	192	1672
Sept. —	318	136	116	276	22.0	22.2	8.6	390	131		238	197	1685
Okt. —	321	138	120	—	23.4	22.1	8.6	398	131		267	234	1767
Nov. —	320	138	123	—	22.1	22.1	8.7	406	134	2.292	262	219	1895
Dec. —	323	138	112	280	23.4	22.0	8.7	400	134		268	215	1846
Jan. 1953	323	138	117	—	20.6	22.0	8.7	452	134		290	228	1978
Febr. —	319	139	122	—	20.1	22.0	8.7	429	135		243	204	2103
Marts —	324	140	124	294	28.7	22.0	8.7	397	135		286	224	2166
April —	328	141	118	—	23.3	22.1	8.7	376	135		293	224	2273
Maj —	326	140	119	—	26.0	22.2	8.7	340	135		296	219	2321
Juni —		141						298	135		292	212	2367

Kilde: Central Statistical Office: „Monthly Digest of Statistics". Priser, industriproduktion, arbejdsløn, forbrug og udenrigshandel refererer til Det forenede Kongerige (England & Wales, Skotland og Nordirland), boligbyggeri, beskæftigelse og arbejdsløshed til Storbritannien (England & Wales, Skotland).

* Tallene for 1938 og 1945–52 er gennemsnit for 12 måneder.

† Tallene for 1938 og 1945–52 gælder for juli (beskæftigelse, arbejdsløshed) eller december (boligbyggeri, guld- og dollarbeholdning).

[1] Permanente boliger. [2] Fra 1949 ny serie, der i modsætning til den tidligere omfatter privat hushjælp og beskæftigede over pensionsalderen (65 år for mænd og 60 år for kvinder). Desuden tælles nu halvdagsarbejdere som heldagsarbejdere. Til sammenligning anføres, at tallene efter den nye opgørelse medio juli 1948 var 21.9 og 8.1. [3] Ugentlige lønsatser i industri, landbrug, off. forsyningsvirksomheder, detailhandel m. m. [4] Personlige udgifter til forbrugsgoder og tjenesteydelser. [5] Generalhandel. [6] Sterlingområdets beholdninger af guld samt amerikanske og canadiske dollars.

Byggeriet i Storbritannien[1].

	Boligbyggeri (1000 lejligheder)			Fabriksbyggeri[2]) (værdi i mill. £)			Værdi af det samlede byggeri[3]) (mill. £)	Beskæftigelse ved byggeri[5]) (1000'er)
	Påbegyndt[3])	Igangværende[4])	Færdiggjort[3])	Godkendt[3])	Igangværende[4])	Færdiggjort[3])		
1947	48	256	35	12.5	–	–	–	–
1948	41	191	57	14.3	83.5	–	–	1463
1949	50	195	49	32.8	99.8	7.3	300	1453
1950	51	201	50	23.1	161.0	8.5	317	1448
1951 1. kvt.	45	202	44	22.3	174.1	8.0	347	1425
„ 2. „	60	214	48	23.7	182.6	26.8	347	1444
„ 3. „	60	226	48	21.9	182.2	11.6	365	1452
„ 4. „	54	226	55	16.7	152.9	49.5	372	1407
1952 1. kvt.	60	232	54	11.4	147.9	38.2	279	1423
„ 2. „	77	252	57	16.5	150.2	9.2	399	1447
„ 3. „	84	276	59	17.5	149.4	8.2	410	1446
„ 4. „	73	280	69	11.9	145.3	12.9	411	1392
1953 1. kvt.	83	294	69	30.3	142.8	12.8	–	1426
„ april	–	–	23	–	–	–	–	1436
„ maj	–	–	26	–	–	–	–	1440

[1] England, Wales og Skotland. [2] Kun større anlæg. [3] Tallene for 1947–50 er kvartalsgennemsnit. [4] Ved periodens slutning. [5] Tallene for 1948–50 refererer til juli, kvartalstallene for 1951–53 til sidste måned i vedkommende kvartal.

ugentlige *lønsatser* (juni 1947 = 100) er i den samme periode gået i vejret fra 129 til 135. Arbejderne har således i løbet af denne periode indvundet en lille del af de foregående års reallønnedgang, men mangler dog stadig 4–5 % i forhold til 1947. På denne baggrund må det ses, at flere fagforeninger i den senere tid har rejst krav om betydelige lønforhøjelser; maskinarbejderne har således forlangt en stigning på 15 %, svarende til omkring 1½ £ om ugen.

Fremtidsudsigterne.

Detailomsætningen har i den forløbne del af året ligget ca. 7 % over niveauet for den tilsvarende periode i 1952, hvilket indebærer en stigning i de afsatte mængder på nogle få procent. Der skulle derfor ikke være grund til at vente nogen nedgang i den økonomiske aktivitet inden for forbrugsvarefremstillingen, så meget mere som det nye lempeligere statsbudget, der står over for snarlig vedtagelse, må forventes at stimulere forbrugernes købekraft. I samme retning trækker den øgede beskæftigelse i de senere måneder. Som tidligere omtalt er værdien af det godkendte erhvervsbyggeri forøget stærkt i jan. kvartal; formentlig indebærer dette også, at der i den kommende tid vil blive behov for flere maskiner og mere udstyr til de nye fabrikker, som skal opføres, hvorfor også produktionsmiddelfremstillingen snarest må ventes at stige. Da også bolig-

byggeriet er i fortsat fremgang, synes alt at pege i retning af højere aktivitet i den nærmeste fremtid, forudsat at ikke ydre omstændigheder, såsom fx. et konjunkturomslag i U.S.A., ændrer forudsætningerne radikalt. Gennemføres de omtalte lønkrav, vil det på den ene side øge de beskæftigede arbejderes købekraft og dermed deres forbrug, men kan på den anden side også føre til fald i beskæftigelsen, specielt i eksportindustrierne.

VESTTYSKLAND

Produktionsudviklingen siden 1948.

Endnu i forsommeren 1948 befandt den vesttyske økonomi sig i et dødvande karakteriseret ved lavt produktionsniveau, ringe aktivitet og næsten fuldstændigt fravær af pengeøkonomi (undtagen i forholdet til det offentlige); i stedet foregik de fleste transaktioner som byttehandel; ingen arbejdere var synderligt interesserede i at tjene de lidet anvendelige Reichsmark, ligesom landmænd og handlende foretrak at holde på deres varelagre, frem for at sælge dem for penge.

I juni 1948 gennemførtes imidlertid en *pengeombytning*[1], som kom til at danne indledningen til en opgangsperiode, der har vedvaret lige siden uden afbrydelser, om end med et efterhånden noget afsvækket tempo og ikke uden vanskeligheder af forskellig art.

Fremgangens styrke ses deraf, at *nationalindkomsten* er steget fra 60 mill. DM i anden halvdel af 1948 til næsten 100 mill. DM i 1952. Af denne forøgelse skyldes måske 10–15 % højere priser; men reelt er der tale om en stigning på 40–50 %, hvilket også bekræftes af, at indeks for industriproduktionen (1936 = 100) er gået frem fra 63 i (hele) 1948 til 144 i 1952 eller med ca. 130 %, medens landbrugsproduktionen er vokset med omkring en trediedel. Ved vurderingen af fremgangen må man tage i betragtning, at befolkningen er vokset usædvanlig kraftigt, hovedsagelig som følge af tilgang af flygtninge fra Østtyskland, nemlig fra 45.9 mill. ved midten af 1948 til 48.5 mill. fire år senere, eller med 1½ % om året. Den reelle stigning i nationalindkomst pr. indbygger er dog af størrelsesordenen 10 % pr. år. Den samlede beskæftigelse er steget fra 13.5 mill. i 1948 til 15.1 mill. i 1952, altså forholdsmæssigt langt kraftigere end befolkningen. Samtidig gik dog også antallet af tilmeldte arbejdsløse stærkt i vejret, nemlig fra 0.6 mill. i 1948 til 1.6 mill. i 1950, hvorefter det er faldet til 1.4 mill. i 1952. Når dette har kunnet foregå på samme tid som en fremgang i beskæftigelsen, beror det især på, at det ikke har kunnet lade sig gøre at opsuge flygtningene i samme tempo, som de ankom. Til yderligere illustration af udviklingen kan det nævnes, at den ugentlige arbejdstid i industrien er gået op fra ca. 40 timer før pengereformen til 48 timer i 1952, og at indeks for produktiviteten (produktion pr. arbejder) er forøget fra 89 i 1949 til 116 i 1952 (1950 = 100).

Når fremgangen har været så stærk, som tilfældet er, må det naturligvis ses på baggrund af, at *udgangsniveauet i 1948* var usædvanlig lavt. På grund

[1] Om detailler vedr. denne, se „Økonomi og Politik" 1949, hefte 2, s. 149 ff.

af vareknapheden og vanskeligheden ved at få omsat sin pengeindkomst til varer var ingen særlig ivrig for at gøre en produktiv indsats; men pengeombytningen ændrede med et slag forudsætningerne. Den indebar en kraftig reduktion af pengemængden, og de nye Deutsche Mark (DM) mødtes med tillid af erhvervslivet og befolkninge, der naturligvis havde følt utilstrækkeligheden af den hidtil rådende bytteøkonomi, hvilket resulterede i, at de hengemte lagre af varer kom frem i betydeligt omfang. Derved blev det igen umagen værd at tjene en ugeløn, og udbudet af arbejdskraft øgedes, samtidig med at tilgangen af råmaterialer til industrien voksede. Hertil kom, at fabrikker og transportanlæg m. v. vel var blevet hårdt medtaget under krigen, men dog ikke mere end, at en stor del af dem ret let kunne sættes i produktionsdygtig stand igen, når der blot var en rimelig udsigt til at få økonomisk udbytte heraf. Disse forhold giver en væsentlig del af forklaringen på, at stigningen fra 1948 har kunnet være så stærk. Sætter man fx. industriproduktionen i relation til førkrigsårene, er stigningen for Tysklands vedkommende mindre end i en lang række andre vesteuropæiske lande, der i 1948 allerede var nået op i nærheden af eller over produktionsniveauet fra slutningen af 1930erne.

Også den omstændighed, at amerikanske hjælpeydelser under *Marshallplanen* begyndte at flyde i løbet af 2. halvår 1948 var naturligvis i Vesttyskland som i andre lande en kraftig løftestang under udviklingen. En anden vigtig forudsætning for ekspansionen er, at de begrænsninger, som var blevet gennemført af besættelsesmagterne med hensyn til den tyske produktion især af jern- og stålprodukter gradvis er blevet lempet eller ophævet, ligesom besættelsesmagterne efterhånden opgav den del af deres oprindelige politik i Vesttyskland, som gik ud på at demontere væsentlige dele af de industrielle anlæg, navnlig inden for sværindustrien.

Ved *Koreakrigens udbrud* fik den økonomiske aktivitet i Vesttyskland en yderligere stimulans, og til forskel fra andre lande indtrådte der ikke noget omslag i udviklingen i 1951–52, antagelig fordi den vesttyske industri har særlig gode forudsætninger for produktion af varer, som efterspørgselen i første række rettes imod under en oprustningskonjunktur, samt fordi mulighederne for forholdsvis let at udvide kapaciteten endnu ikke var udtømt.

Betalingsbalance og udenrigshandel siden 1948.

Samtidig med, at produktionen er vokset, er det også lykkedes for Vesttyskland at skabe ligevægt eller rettere overskud på balancen over for udlandet. Eksporten, der i 1948 ikke engang kunne betale for halvdelen af importværdien, er siden rundt regnet blevet seksdoblet, medens importen kun er steget med ca. 130 %, og resultatet er blevet, at eksportværdien nu (i de første 6 måneder af 1953) er en halv snes procent større end værdien af importen. I det væsentligste skyldes denne eksportstigning, at den eksporterede mængde er blevet større, medens eksportpriserne kun ligger omkring 25 % højere end i 1949. (Om udviklingen fra 1948 til 1949 foreligger der ikke oplysninger i denne henseende; men det må antages, at der ikke har været tale om større ændringer). Også på importsiden er der først og fremmest tale om en mængdeudvidelse, omend af

Vesttyske konjunkturtal.

	Priser		Industriproduktion[3]	Boligbyggeri fuldført	Arbejdsmarked			Detailomsætning[5]	Udenrigshandel[6]		Guld- og dollarbeholdning
	Engrospriser[1]	Leveomkostninger[2]			Beskæftigelse	Arbejdsløse	Arbejdsløn i industri[4]		Import c.i.f	Eksport f.o.b.	
	(1938 = 100) *	(1938 = 100) *	(1936 = 100) *	1000 lejligheder *	Mill. *	Mill. *	Pfennig pr. time *	(1950 = 100) *	Mill. DM. *	Mill. DM. *	Mill. US $ †
1938	100	100	120	14.4	—	—	80	—	—	—	
1948	185	168	63	—			105	—	—	—	
1949	185	166	90	—	13.5	1.2	120	89	654	345	—
1950	183	156	113	25.2	13.8	1.6	128	100	948	697	—
1951	221	168	135	35.2	14.6	1.4	146	114	1227	1215	434
1952	225	171	144	32.5	15.0	1.4	157	120	1350	1409	691
Jan. 1952	228	175	135	14.0	—	1.8	—	105	1403	1312	423
Febr. —	226	174	135	16.2	—	1.9	154	103	1461	1275	381
Marts —	226	173	138	16.7	14.6	1.6	—	110	1458	1378	390
April —	228	172	141	14.1	—	1.4	—	120	1279	1306	425
Maj —	226	171	142	21.2	—	1.3	157	121	1175	1408	452
Juni —	225	170	145	23.7	15.2	1.2	—	101	1122	1378	545
Juli —	225	170	138	26.8	—	1.2	—	121	1238	1489	581
Aug. —	225	170	141	27.3	—	1.1	158	111	1192	1348	567
Sept. —	226	171	153	30.1	15.5	1,1	—	112	1273	1426	604
Okt. —	225	170	160	41.3	—	1.0	—	126	1496	1462	657
Nov. —	223	171	167	25.0	—	1.2	158	124	1411	1374	681
Dec. —	223	171	153	107.6	15.0	1.7	—	191	1695	1753	691
Jan. 1953	222	171	141		—	1.8	—	114	1354	1262	696
Febr. —	222	170	143		—	1.8	160	102	1177	1228	736
Marts —	221	170	152		15.2	1.4	—	122	1277	1474	770
April —	220	169	156			1.2	—	123	1252	1526	
Maj —		169	156			1.2		123	1237	1428	
Juni —									1338	1554	

Kilder: „Monatsberichte der Bank deutsches Länder", „General Statistics", „O.E.E.C. Statistical Bulletins" samt „International Financial Statistics" udg. af Den internationale valutafond.

* Tallene for 1938 og 1948–52 er gennemsnit for 12 måneder.

† Tallene for 1951–52 gælder for udgangen af året.

[1] Producentpriser for industriprodukter. [2] Mellemste forbrugergruppe. [3] Incl. byggeri og energiproduktion. [4] Kun den eng.-am. dobbeltzone. Gennemsnitstal. [5] På basis af løbende priser. [6] Generalhandel.

mindre omfang. Bytteforholdet over for udlandet har ikke ændret sig nævneværdigt for perioden taget som helhed; men i 1951 var det – lige som for andre industrialiserede lande nede i en bølgedal på grund af de stærkt stigende råvarepriser efter Koreakrigens udbrud. Jvf. iøvrigt nedenstående oversigt.

Vesttysklands udenrigshandel 1938 samt 1947–53.

	Imp.	Eksp.	Merimp. (÷) el. mer-eksp. (+)	Indeks for import-mængde	Indeks for eksport-mængde	Indeks for enhedsværdi af import	Indeks for enhedsværdi af eksport	Bytte forhold (7):(6)
	(1)	(2) (mill. $ pr. måned)	(3)	(4) (1950 = 100)	(5)	(6) (1950 = 100)	(7)	(8)
1938	203	188	÷15	(122)	(122)	39	51	131
1947	71	26	÷45	(29)	(9)	–	–	–
1948	131	58	÷73	(49)	(23)	–	–	–
1949	186	94	÷92	(75)	(43)	(94)[1]	114	(117)[1]
1950 1. halvår	187	130	÷57	85	79	97	100	103
„ 2. „	264	200	÷64	115	121	102	100	98
1951 1. „	274	259	÷15	100	136	123	115	93
„ 2. „	309	320	+11	104	151	132	128	97
1952 1. „	313	320	+ 7	107	146	130	133	102
„ 2. „	329	352	+23	129	163	114	130	114
1953 1. kvt.	302	316	+14	121	151	111	126	114
„ april	298	364	+66	123	176	107	124	116
„ maj	294	341	+47	–	–	–	–	–
„ juni	319	370	+51	–	–	–	–	–

Tal i parentes er beregnet på ufuldstændigt grundlag. [1] 2. halvår.

Udviklingen er ikke hele tiden gået lige glat; således voksede importen – og dermed underskuddet på handelsbalancen – meget stærkt henimod slutningen af 1950 på grund af de høje og stigende importpriser og en deraf fremkaldt spekulativ stigning i importmængden. Men ved hjælp af drastiske direkte indgreb over for importen lykkedes det at afværge krisen, og efterhånden kom eksporten godt i gang som følge af øget udenlandsk efterspørgsel efter tyske produkter (jvf. foran); allerede i løbet af 1951 forvandledes underskuddet på handelsbalancen derfor til et overskud, der siden stadig er vokset.

For ikke at give et overdrevent indtryk af ekspansionen i Vesttysklands udenrigshandel, er der dog grund til at bemærke, at landets eksport regnet i mængdeenheder, siden 1938 kun er steget med ca. 25 %, medens Vesteuropas eksport som helhed er øget med 40 % i samme tidsrum.

I god overensstemmelse med de sidste års udvikling er Vesttysklands *valutastilling* gradvis blevet meget stærk. Over for den europæiske betalingsunion, der trådte i funktion pr. 1. juli 1950, havde Vesttyskland i begyndelsen et stort og stigende underskud på grund af den netop omtalte forøgelse af importen, og landets daværende kvote som debitor (360 mill. $) blev endog stærkt overskredet. Men som nævnt blev situationen hurtigt ændret, og allerede ved udgangen af 1951 var Tyskland blevet kreditor i unionen for et lille beløb. Siden er kreditorstillingen næsten uafbrudt blevet styrket, og ved udgangen af maj 1953 var landets (forhøjede) normalkvote som kreditor (500 mill. $) over-

skredet med godt 24 mill. $. At man venter fortsat udvikling i samme retning, ses deraf, at Vesttysklands ekstraordinære kvote er blevet forøget fra 100 til 150 mill. $. Samtidig er Vesttysklands dollarbeholdning gået i vejret fra 149 mill. $ ved udgangen af 1949 til 586 mill. $ ult. marts 1953, og det har siden 1950 oparbejdet en guldbeholdning på 184 mill. $. En væsentlig del heraf stammer fra guld- og dollarbetalinger fra EPU.

Den økonomiske politik.

Den skildrede udvikling er foregået under benyttelse af en mere *liberalistisk* betonet økonomisk politik end i de fleste andre vesteuropæiske lande. De borgerlige partier, først og fremmest den kristelig-demokratiske union, der har været ved magten i hele perioden, har ved hjælp af en dertil sigtende *finanspolitik* søgt at fremme investering og eksport og holde forbruget nede. Både i 1948 og 1950 nedsattes den direkte beskatning drastisk især for de højere indkomster, for at tilskynde folk til at tjene mere; høje afskrivningsprocenter har været anvendt til at begunstige investeringer, ligesom eksportindtægter er blevet behandlet særlig mildt i skattemæssig henseende. Til gengæld har man forhøjet de indirekte skatter, og det tyske skattesystem er i udpræget grad kommet til at „vende den tunge ende nedad" – hvorved man imidlertid også har nået sit mål, at holde igen på forbruget.

Direkte regulering af investeringerne har man kun i ringe udstrækning taget sin tilflugt til; man har ladet forretningslivets profitønsker være afgørende. Importen er blevet holdt nede dels som følge af det ringe forbrug, dels ved hjælp af direkte restriktioner, der dog efterhånden er blevet lempet stærkt; således er nu over 90 % af importen fra de øvrige EPU-lande på friliste (medens der kun kræves 75 % i henhold til den europæiske samarbejdsorganisations regler), ligesom også dollarimportrestriktionerne er blevet mildere. Til gengæld er toldsatserne blevet strammet, hvorved der er opnået en kraftig beskyttelsesvirkning især for en række landbrugsvarer.

Også *diskontopolitikken* har været taget i brug, formentlig navnlig med henblik på dens psykologiske virkninger. I efteråret 1950 – under Korea-boom'en – sattes diskontoen i vejret fra 4 % til 6 %, hvor den bevaredes til maj 1952, da den blev reduceret til 5 %. Siden er den i flere tempi blevet yderligere nedsat, senest til 3½ % fra 11. juni 1953.

Økonomiske problemer i dag.

Den tilstrømning af flygtninge, der har været i periodens løb, har naturligvis medført en vis tendens til udvidelse af det samlede forbrug. Men på den anden side har den *svækket fagforeningernes forhandlingsposition* over for arbejdsgiverne betydeligt, fordi den har medført en stadig tilgang af uorganiserede, arbejdsløse personer. Følgen er blevet, at det har været ret let at holde lønningerne og dermed forbruget nede.

Alt i alt er *fordelingen* i de senere år blevet forskudt til ugunst for arbejderklassen, jvf. nedenstående tabel[1].

Indekstal for private indkomster (før skat) i Vesttyskland.
(1936 = 100).

	1948/49	1951/52	procentvis stigning fra 1948/49 til 1951/52
Lønninger	150	225	50
Nettooverskud, renter og dividender			
i landbrug	125	230	84
ved udlejning af boliger	90	105	17
ved anden erhvervsvirksomhed .	175	315	80
I alt	150	250	67

Som man ser havde arbejderne i 1948/49 nogenlunde samme andel af de private indkomster som i 1936, medens landbruget havde mindre og andre erhverv (bortset fra udlejning af lejligheder) mere. I denne forbindelse må man imidlertid erindre, at landbruget havde en særlig begunstiget stilling i 30erne under det nazistiske styre, samt at en nedgang i realindkomst (som der her er tale om, trods stigningen i pengeindkomst) rammer hårdere, jo lavere man i forvejen befinder sig på indkomstskalaen.

Siden 1948/49 er arbejdernes andel af indkomsten blevet formindsket, medens landbrugets er vendt tilbage til omtrent samme relative niveau som før krigen. Da arbejdertallet er steget stærkt, medens antallet af landbrugere er nogenlunde uændret, er der tale om en forholdsmæssigt endnu kraftigere forringelse af arbejdernes indkomst pro persona. De selvstændige erhvervsdrivende inden for industri og handel har yderligere forbedret deres stilling. Den herigennem skabte *ulighed i indkomstfordelingen* er langt større end i de fleste andre europæiske lande – den luksus der tilsyneladende præger Vesttyskland er kun for de få. Herigennem er der utvivlsomt skabt et socialt problem af betydelige dimensioner, som kaster en mørk skygge over det på overfladen så lyse billede af Vesttysklands økonomiske situation.

Ved siden af flygtningeproblemet og den deraf følgende betydelige arbejdsløshed samt den stærke sociale ulighed, har Vesttyskland endnu en vigtig økonomisk-politisk vanskelighed at kæmpe med. Da den ikke direkte indebærer sociale problemer, er den dog på sin vis mindre alvorlig. Det drejer sig om *financieringen* af yderligere investeringer. Med den ekspansion, som har fundet sted,skulle man egentlig ikke tro, at der kunne være vanskeligheder på dette felt. Forholdet er imidlertid det, at investeringerne faktisk hidtil i overvejende grad er blevet financieret ved hjælp af de enkelte foretagenders egne, ikke-udbetalte profitter, medens det er svært at opnå lange lån til en rente under 7–8 %. I det lange løb kan dette forhold næppe undgå at føre til skævheder i udviklingen.

[1] Taget fra „Economic Survey of Europe since the War". Udg. af Economic Commission for Europe. 1953.

Den sidste tids udvikling.

Detailhandelens afsætning har i de første 5 måneder af 1953 ligget 9 % højere end i den tilsvarende periode i fjor (målt i mængdeenheder). Specielt i beklædningsbranchen har fremgangen været betragtelig, nemlig 17 %; men også andre brancher møder med betydelige afsætningsstigninger. Denne fremgang ventes at fortsætte i den nærmeste fremtid, bl. a. fordi man regner med at være inde i en periode, hvor forbrugerne efterhånden har fået opbrugt de lagre af forskellige varige goder, som de anskaffede i de første måneder efter Koreakrigens begyndelse under indtryk af de dengang rådende prisstigningsforventninger, og at de derfor nu er i færd med at foretage genanskaffelser i stigende omfang. Hertil kommer, at der for nylig er foretaget en række skattenedsættelser; således er tobaksskatten blevet reduceret, ligesom også indkomstskatterne fra 1. juni er blevet sænket med i gennemsnit 15 % (uden at progressionen er blevet væsentligt ændret). Også selskabsskatten på udbetalte dividender er nedsat (fra 60 % til 30 %) med virkning fra årets udgang. På denne baggrund er det let forklarligt, at *forbrugsvareindustrien* befinder sig i hastig ekspansion. Dens produktion har i de sidste 3 måneder, for hvilke statistiske oplysninger foreligger (marts–maj), oversteget 1952-niveauet med 21–22 % og 1951-niveauet med 11–12 %.

Produktionsmiddelindustriens produktion ligger derimod kun nogle få procent over niveauet i samme periode i fjor; men ordretilgangen har været ret tilfredsstillende i den senere tid, og fortsætter ekspansionen i forbrugsvareindustrierne, skulle dette også før eller siden give sig udslag i større efterspørgsel efter investeringsgoder og følgelig en udvidelse af fremstillingen af produktionsmidler. Boligbyggeriet er i de sidste måneder steget op over sidste års, medens *erhvervsbyggeriet* ligger lavere. Totalt overstiger det påbegyndte byggeri dog den tilsvarende størrelse i 1952 med en halv snes procent.

Beskæftigelsen er fortsat voksende, og midt i juni var antallet af ledige 1.118.000 mod 1.292.000 året før.

Timelønnen i industrien er steget nogenlunde jævnt fra 123 pf. i 1. kvt. 1950, via 137 pf. og 154 pf. i de tilsvarende kvartaler i de to følgende år til 160 pf. i 1. kvt. i år. I alt er der således tale om en stigning på 30 %. Da *leveomkostningerne* samtidig kun er steget med ca. 8 %, skulle reallønnen pr. time være blevet forbedret med omkring 20 %. Når man erindrer det, der tidligere er nævnt om udviklingen i indkomstfordeling, kan man slutte, at andre erhvervsgrupper må have fået deres realindkomst forbedret endnu stærkere. I forhold til 1938 andrager reallønstigningen (beregnet som pengelønstigning divideret med stigning i leveomkostninger) omkring 16–17 %.

FRANKRIG

Medens man således kan sige, at den økonomiske udvikling i Tyskland – med få, men vigtige undtagelser – er gået godt i de senere år, kan man vanskeligt sige det samme med hensyn til Frankrig, dets vigtigste rival på det vesteuropæiske fastland – og besejrer i den sidste krig.

Ganske vist er produktionen både inden for landbrug og industri også blevet forøget betydeligt i Frankrig, men stigningen har været ringere end i Vesttyskland, og fra indeværende års begyndelse er industriproduktionen kommet ind i en nedgangsperiode. Hvad der navnlig volder vanskeligheder i øjeblikket er imidlertid, at *balancen over for udlandet* er og længe har været meget dårlig. Dette hænger atter sammen med, at *det franske prisniveau* siden krigen er steget langt kraftigere end de fleste andre landes, uden at valutakursen er blevet tilpasset i tilstrækkelig grad til denne stigning, hvorved de franske varer har fået vanskeligere ved at klare sig i konkurrence med andre landes.

Inflationstendensen.

Årsagerne til denne inflatoriske tendens er nøjere analyseret af F.N.s økonomiske kommission for Europa[1], hvis betragtninger i korthed skal gengives her. Det fremhæves, at inflationen ikke har stået på uafbrudt. I 1948 bragtes den navnlig takket være en god høst til en midlertidig standsning, der varede til Koreakrigens udbrud. Denne udløste en ny stigning, som ophørte i foråret 1952, dels som følge af faldende verdensmarkedspriser og konjunkturtilbageslag i visse industrigrene, dels som følge af regeringen Pinay's antiinflationspolitik, der halvt byggede på forbud, halvt på moralsk pres på erhvervslivet.

Blandt inflationens forudsætninger nævnes en betydelig offentlig investering i de grundlæggende erhverv (i henhold til Monnet-planen), fuld beskæftigelse af arbejdskraften og en ulige fordeling af skattebyrden, hvortil endelig kommer omkostningerne ved krigsførelsen i Indokina og til genoprustningen siden 1950.

Af afgørende betydning er imidlertid efter kommissionens opfattelse en ejendommelig *stivhed i den franske erhvervsstruktur*. Denne stivhed og prisniveauets letbevægelighed i opadgående retning, der er noget af det mest karakteristiske i fransk økonomi, står i en snæver indbyrdes forbindelse. Når efterspørgselen efter en bestemt gruppe af varer forøges, medfører det en tendens til højere priser på det pågældende område og dermed til en forøgelse af tilgangen af produktionsfaktorer til dette. Jo hurtigere og stærkere denne tilgang sker, des mindre bliver prisstigningen på længere sigt. I Frankrig synes overflytning af produktionsfaktorer fra et område til et andet imidlertid at ske usædvanlig trægt. Under sådanne omstændigheder, bliver resultatet en varig, stærk forhøjelse af priserne på det pågældende område, som atter – fx. via højere leveomkostninger og dermed følgende mere eller mindre automatisk lønstigning spreder sig til andre områder.

I efterkrigsårene har der været et stærkt *øget behov for arbejdskraft til industrien,* bl. a. som følge af det industrielle investeringsprogram; men de fleste industriarbejdere har været i beskæftigelse, og om nogen tilgang fra landbrug, handel og andre erhverv har der kun i ringe grad været tale. Bl. a. har regeringens politik over for landbruget, der har modtaget høje priser og subsidier, nærmest bidraget til at fastholde arbejdskraften der. Som følge heraf

[1] Se s. 78–81 i „Economic Survey of Europe since the War". Udg. af Economic Commission for Europe, 1953.

Franske konjunkturtal.

	Priser		Industriproduktion[2]	Boligbyggeri fuldført	Arbejdsmarked			Udenrigshandel[4]		Guld- og dollarbeholdning	Obligationsrente[5]
	Engrospriser ialt[1]	Leveomkostninger ialt[1]			Beskæftigelse	Arbejdsløse[3]	Timeløn i industrien	Import c. i. f.	Eksport f. o. b.		
	(1950 = 100) *	(1950 = 100) *	(1950 = 100) *	1000 lejligheder pr. md. *	(1950 = 100) *	1000 *	(1950 = 100) *	Milld. franc *	Milld. franc *	Mill. US $ †	% *
1938	4	5	82	—	93	402	—	3.8	2.5	2944	4.0
1946	—	—	62	—	90	57	38	22	8	1118	3.2
1947	—	—	76	—	95	46	53	33	19	718	3.9
1948	—	—	91	—	96	78	81	56	36	739	4.6
1949	92	90	100	4.3	100	131	91	77	65	718	6.5
1950	100	100	100	5.7	100	153	100	89	89	784	6.5
1951	128	117	113	5.4	102	120	124	134	123	837	6.5
1952	134	131	118	6.9	103	132	148	133	118	916	5.6
Jan. 1952	141	131	122		103	132	146	155	120	801	6.5
Febr. —	140	134	124	6.2	—	140	—	178	128	801	6.3
Marts —	138	133	124		—	135	—	144	120	824	6.2
April —	136	132	123		103	127	148	148	124	829	6.1
Maj —	134	130	121	7.0	—	121	—	127	120	840	5.2
Juni —	132	129	120		—	111	—	142	115	872	5.2
Juli —	133	128	111		104	106	149	120	107	917	5.3
Aug. —	133	130	93	7.2	—	109	—	104	105	969	5.3
Sept. —	132	131	115		—	119	—	113	107	977	5.2
Okt. —	130	130	121		104	143	150	115	120	921	5.3
Nov. —	130	130	122	7.0	—	158	—	116	122	910	5.3
Dec. —	130	131	117		—	182	—	129	130	916	5.3
Jan. 1953	130	131	115		102	211	150	127	109	823	5.6
Febr. —	129	131	112		—	217	—	131	120	826	5.5
Marts —	129	131	115		—	207	—	131	120	832	5.5
April —	128	130				196		133	127		5.4
Maj —		131						111	116		

Kilder: „General Statistics". O.E.E.C. Statistical Bulletins, og „International Financial Statistics", udg. af Den internationale valutafond.

* Tallene for 1938 og 1946–52 er gennemsnit for 12 måneder.

† Tallene for 1938 og 1946–52 gælder for udgangen af året.

[1] I Paris. [2] Excl. minedrift. [3] Arbejdssøgende. [4] Generalhandel. [5] Uamortisable 5 %-statsobligationer, udstedt 1949.

	Ændr. i ind. prod. i forh. t. samme per. foreg. år (pct.)	Stign. i leveomk. i per. s løb (pct.)
1949 3. kvt.	÷ 7	+7
„ 4. „	+10	+5
1950 1. kvt.	÷ 3	÷1
„ 2. „	÷ 3	÷3
„ 3. „	+ 1	+9
„ 4. „	+ 8	+3
1951 1. kvt.	+14	+7
„ 2. „	+15	+4
„ 3. „	+13	+3
„ 4. „	+ 8	+7
1952 1. kvt.	+10	+4
„ 2. „	+ 4	÷3
„ 3. „	+ 4	+2
„ 4. „	+ 2	÷1
1953 1. kvt.	÷ 5	0

har der bestået et stadigt opadgående pres på priserne, der som nævnt i visse perioder har givet sig udslag i faktiske stærke prisforhøjelser.

Når en prisstigning først er kommet i gang, har den en tendens til at fortsætte og *forstærke sig selv,* fordi både forbrugere, handlende og producenter i forventning om fremtidige højere priser, fremskynder deres indkøb, medens ingen er villige til at udbyde mere, snarere tværtimod. I Frankrig er denne tendens usædvanlig kraftig, fordi befolkningen i de sidste 40 år har oplevet den ene inflationsbølge efter den anden og derfor reagerer hurtigere på ethvert tegn på nye prisstigninger.

I Frankrig – som i andre lande med fuld eller næsten fuld beskæftigelse og inflationspres – har man forsøgt at regulere de vigtigste priser og indkomster – først og fremmest landbrugspriser og arbejderlønninger *ad politisk vej.* Den politiske konstellation i efterkrigsårene har imidlertid medført, at arbejderklassens indflydelse på den økonomiske politik har været ringe og aftagende. Derfor er det landbrugspriserne, som først har fået lov til at stige; lønforhøjelser er blevet udskudt længst muligt; men når de først er kommet, har de også været betydelige, og er gerne blevet taget som signalet til en ny bølge af prisforhøjelser.

En vigtig biomstændighed i udviklingen er, at bortvandring fra landbruget – i det begrænsede omfang, hvori den sker – ikke som i andre lande i nogen større udstrækning har ført til øget mekanisering, men snarere til *formindskelse af det dyrkede areal* (formentlig navnlig fordi landbrugerne med de høje priser har kunnet og har været tilfredse med at opretholde deres realindtægt). Følgen er, at landbrugsproduktionen kun er vokset lidt.

Som tidligere omtalt er der i Frankrig ligesom i andre lande foregået en stigning i produktionen i årene efter krigen. Tempoet har dog varieret mere end de fleste andre steder. Sammenholder man *udviklingen i industriproduktionen*

med *prisbevægelserne,* finder man en ret nøje sammenhæng: når priserne har været stigende, er også produktionen gået frem, og når priserne er faldet, er produktionen gået tilbage eller stagneret, jvf. oversigten på foregående side.

Dette kunne tyde på, at man i Frankrig er blevet så vant til prisstigninger, at man ligefrem er tilbøjelig til at betragte fortsat stigning som en forudsætning for øget produktion.

Udenrigshandel og betalingsbalance.

I det sidste årstid har leveomkostningerne, som oversigten viser, været temmelig stabile, og engrospriserne er faldet ca. 9 % fra toppunktet i januar 1952 til april 1953. Inflationen er således ikke i øjeblikket det mest presserende problem. Ved siden af stagnationstendensen inden for industrien er den store vanskelighed for tiden betalingsbalancen, der stadig viser et stort underskud på de løbende poster. Nedenfor er gengivet en række tal til belysning af handelsbalancens udvikling.

Det ses heraf, at Frankrig efter i 1950 at have tilvejebragt ligevægt på handelsbalancen i løbet af 1951 pany kom ud for et betydeligt underskud, som kulminerede i 1. kvt. 1952, men som derefter igen er reduceret væsentligt. Årsagen til det store underskud sidst i 1951 og først i 1952 er, som man ser, ikke i særlig grad bytteforholdets forringelse, men den omstændighed, at import-

Frankrigs udenrigshandel 1946–53.

	Import	Eksport	Mereksp.(+) el. mer.-imp.(÷)	Indekstal for import-mængde	Indekstal for eksport mængde	Indekstal for enhedsværdi af import	Indekstal for enhedsværdi af eksport	Bytte-forhold (7):(6)
	(1)	(2) (mill. $ pr. måned)	(3)	(4) (150 = 100)	(5) (150 = 100)	(6) (150 = 100)	(7) (150 = 100)	(8) (150 = 100)
1946	184.9	70.8	÷114.1	103	25	(24)	(38)	(158)
1947	277.3	155.9	÷121.4	110	43	(33)	(49)	(148)
1948	287.3	166.9	÷120.4	92	50	68	80	118
1949	274.5	226.5	÷ 48.0	95	74	90	99	110
1950	255.5	256.6	+ 1.1	100	100	100	100	100
1951 1. kvt.	327.4	340.2	+ 12.8	108	124	119	107	90
„ 2. „	404.3	362.2	÷ 42.1	120	123	132	116	88
„ 3. „	382.4	334.1	÷ 48.3	113	109	132	120	91
„ 4. „	416.6	371.9	÷ 44.7	128	118	127	124	98
1952 1. kvt.	454.6	349.9	÷104.7	135	107	132	128	97
„ 2. „	396.3	341.2	÷ 55.1	121	104	128	129	101
„ 3. „	320.3	303.3	÷ 17.0	106	94	118	126	106
„ 4. „	344.7	354.6	+ 9.9	114	112	117	123	105
1953 1. kvt.	370.2	333.0	÷ 37.2	126	107	114	121	106
„ april	379.7	361.4	÷ 18.3	135	118	–	–	–
„ maj	318.4	329.9	+ 11.5	110	109	–	–	–

Tal i parentes er beregnet på ufuldstændigt grundlag.

mængden var steget meget betydeligt, medens eksportkvantum tværtimod var stærkt nedadgående i dette tidsrum. Dette var i og for sig ikke noget specielt for Frankrig. Det samme skete også for andre lande som følge af den nedadgående konjunkturbevægelse. Men faldet var særlig kraftigt i Frankrig. Til en vis grad hænger dette nok sammen med, at England – som følge af sine egne betalingsbalancevanskeligheder – reducerede sin liberaliseringsprocent på en måde, som ramte Frankrig særlig hårdt. Men først og fremmest ligger årsagen utvivlsomt i det opskruede franske prisniveau og den deraf følgende mangel på international konkurrenceevne.

Ved hjælp af drastiske importrestriktioner – herunder fuldstændig afskaffelse af liberaliseringen over for de øvrige OEEC-lande – lykkedes det mod slutningen af 1952 at tilvejebringe balance i udenrighandelen igen. Men i begyndelsen af 1953 har det været nødvendigt at tillade en fornyet udvidelse af importen, og kun den omstændighed, at bytteforholdet er blevet kraftigt forbedret på grund af faldende verdensmarkedpriser, har hindret, at underskud af samme dimensioner som i 1952 er dukket op igen. Siden efteråret 1952 er eksportmængden dog også steget noget, omend den ikke har nået det tidligere toppunkt. Årsagen er formentlig, at konjunkturbevægelsen i de fleste lande påny er opadgående. Fornylig har England og Tyskland udvidet deres liberalisering under særlig hensyntagen til franske eksportvarer, hvilket må antages at ville bidrage til en vis yderligere stigning.

Svarende til udviklingen i handelsbalancen er Frankrigs underskud i EPU stadig vokset – mest i 1.kvartal 1952 – men væksten foregår endnu, og Frankrig er forlængst ude over sin debitorkvote og må betale hele sit underskud 100 % i guld. I de senere måneder har amerikansk hjælp gjort det muligt at præstere disse betalinger uden forringelse af guldbeholdningen..

Øjeblikkets økonomisk-politiske problemer.

Som det vil fremgå af det foregående, står Frankrig over for det dobbelte problem at skabe *ligevægt på betalingsbalancen* og samtidig opnå en *fornyet opgang i den interne økonomiske aktivitet* og fjernelse af arbejdsløsheden – helst uden yderligere inflationstendenser. Disse mål er det imidlertid meget vanskeligt at forene indbyrdes, og de usædvanligt store vanskeligheder, der efter regeringskrisen i maj har været ved at skaffe en ny regering tilstrækkelig parlamentarisk basis, må antagelig for en væsentlig del ses på denne baggrund.

Forsøger man at stimulere den økonomiske aktivitet i almindelighed ved hjælp af tilskud, lempeligere kreditvilkår, forøgelse af købekraften gennem skattenedsættelse, el. lign., vil også efterspørgselen efter udenlandske varer til anvendelse i industrien eller til direkte forbrug gå i vejret, og betalingsbalancen vil yderligere blive forværret.

Vil man omvendt bringe betalingsbalancen i ligevægt ved hjælp af strammere kreditpolitik, højere skatter og afgifter, der begrænser befolkningens købekraft, eller andre tilsvarende foranstaltninger, rammer man også afsætningen af indenlandske varer og fremkalder derved en forstærket nedgang i den indre

økonomiske aktivitet, hvorfor en sådan politik næppe vil være gennemførlig i praksis. En skærpelse af de allerede meget indgribende importrestriktioner vil formentlig også volde politiske vanskeligheder – både indadtil og over for OEEC; og selv om de gennemføres, er det ikke sikkert, at de i tilstrækkelig grad forbedrer betalingsbalancen. I jo større udstrækning man hindrer tilførsel af udenlandske varer, des mere købekraft bliver der tilovers til køb af indenlandsk fremstillede produkter, som mere eller mindre direkte kan erstatte de importerede. Resultatet bliver da let, at produktionsfaktorer trækkes bort fra eksporterhvervene og over til produktion for hjemmemarkedet, hvorved forbedringen af betalingsbalancen bliver mindre end tilsigtet. Skærpede importrestriktioner må derfor suppleres med strammere finanspolitik eller kreditpolitik. (Den omtalte træghed i bevægelserne mellem forskellige erhverv kan måske i denne forbindelse være en delvis fordel, for så vidt som den vil hæmme afgangen af produktionsfaktorer fra eksporterhvervene; men til gengæld vil der blive en så meget desto stærkere tendens til prisstigning på de områder, der nyder godt af den øgede efterspørgsel efter hjemmemarkedsprodukter).

Det heldigste ville være, om en forøget efterspørgsel efter franske varer kunne komme *fra udlandet,* og de nu ledigblevne arbejdere og andre produktionsfaktorer kunne drages ind i beskæftigelse i eksporterhvervene (her spiller trægheden på arbejdsmarkedet en uheldig rolle). Men øget udenlandsk efterspørgsel forudsætter enten højere aktivitet i udlandet, lempeligere importrestriktioner for typiske franske eksportvarer i fremmede lande, eller også at franske varer fortrænger andre landes produkter, fordi de bliver mere konkurrencedygtige.

Kun på det sidste punkt kan der gøres noget fra fransk side (bortset fra pres på andre OEEC-lande for at lempe deres importrestriktioner, en politik, der næppe har større udsigt til succes, så længe Frankrig selv slet ikke har nogen varer på friliste). Franske varer kan gøres mere konkurrencedygtige (både i udlandet og i Frankrig selv) enten ved en *nedsættelse af de indenlandske priser* eller ved en *devaluering af franc'en,* som jo er ensbetydende med, at der skal færre udenlandske pengeenheder til at erhverve et bestemt beløb i franc. Ingen af disse to veje er imidlertid særlig tillokkende. En almindelig reduktion af de indenlandske priser og indkomster (lønninger, avancer m. v.) ved offentligt dekret vil antagelig støde på store politiske vanskeligheder, og selv om det lod sig gennemføre, ville resultatet – med den oven for omtalte sammenhæng mellem produktion og prisudvikling in mente – højst sandsynligt blive en nedgang i produktionen. Heller ikke en devaluering ville det være let at opnå fornøden politisk tilslutning til, og hvis den blev til virkelighed, ville de udenlandske varers priser stige, regnet i franc, hvilket ville udløse krav om højere lønninger og avancer, som det vil være vanskeligt at modsætte sig politisk. Kommer blot nogle indenlandske priser i skred opefter, udløses sandsynligvis en ny inflationsbølge, som før eller siden vil fjerne den ved devalueringen skabte større konkurrenceevne for franske varer. Måske kan øgede *eksportsubsidier* være en udvej – umiddelbart medfører de jo ikke højere priser; men de deraf følgende større indkomster vil, hvis de ikke modvirkes ved større skatter, medføre større forbrug også af udenlandske varer og dermed nyt pres på betalingsbalancen.

Konklusionen må være, at Frankrigs økonomiske problemer er – om ikke uløselige – så i hvert fald så komplicerede, at det sikkert vil volde meget besvær at komme fri af dem, medmindre ydre begivenheder – som fx. ophør af krigen i Indokina og dermed muligheden for at frigøre produktionsfaktorer til eksporterhvervene eller til fremstilling af varer, der nu importeres – kommer landet til hjælp.

P. W.

24.7.1953.